

บทคัดย่อ

การเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิชุมชนในทศวรรษ 2530 ได้ส่งผลให้เกิดการสถาปนาแนวความคิดดังกล่าวลงในรัฐธรรมนูญและสถาบันนโยบายที่สำคัญของสังคมไทยนับตั้งแต่ทศวรรษ 2540 อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นยังไม่ได้นำไปสู่การรับรองสิทธิชุมชนกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ ทั้งในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐและคำวินิจฉัยที่เกิดขึ้นในสถาบันตุลาการ ยังคงให้การรับรองต่อสิทธิชุมชนในแบบที่จำกัด แม้จะมีการปรับตัวของหน่วยงานรัฐภายใต้ข้อจำกัดทางกฎหมายที่มีอยู่เพื่อสนองตอบต่อแนวความคิดเรื่องสิทธิชุมชนอันเป็นการแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของแนวความคิดดังกล่าว แต่ก็ยังคงเป็นการรับรองสิทธิชุมชนในลักษณะที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้แนวทางการผลักดันเรื่องสิทธิชุมชนก็มีความเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน โดยในทศวรรษ 2540 เป้าหมายสำคัญของการเคลื่อนไหวอยู่ที่ความพยายามในการตราพระราชบัญญัติเพื่อกำหนดรายละเอียดของสิทธิชุมชน ซึ่งการเคลื่อนไหวดังกล่าวก็ไม่ประสบความสำเร็จมาอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจก็มีผลอย่างสำคัญต่อความอ่อนแอของการเคลื่อนไหวในประเด็นสิทธิชุมชน ทำให้กระแสการเคลื่อนไหวที่เคยมีการผลักดันอย่างเข้มแข็งต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยในช่วงทศวรรษ 2550 การเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิชุมชนได้หันไปความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ดังจะพบว่ามืองค์กรชุมชนหลายแห่งได้เข้าไปใช้อำนาจผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหลายแห่งได้เริ่มมีการออกข้อบัญญัติเพื่อรับรองการจัดการทรัพยากรในชุมชน อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการปรับเปลี่ยนแนวความคิดสิทธิชุมชนให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

การผลักดันแนวความคิดเรื่องสิทธิชุมชนจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงความหมายของแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงไป และบริบททางสังคมในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของแนวคิด รวมทั้งองค์กรหรือสถาบันที่จะสามารถทำให้แนวความคิดดังกล่าวสามารถมีผลในทางปฏิบัติได้

Abstract

Movement on community right which started in 1990s has established a concept of community right in the Constitution and major policy making institutes in Thai society since late 1990s. However, this raising of community right could not achieve an enactment of statutory law directed implementation of this right. Therefore, practice of government officers and adjudication in the courts narrowly applied community right. Under limitation of law, government agencies have developed under influence of community right concept. Nonetheless, guarantee of such right still struggles with various the limits and conditions.

Moreover, the movement itself has adjusted also. In the late 1990s, major objective of the movement focused on drawing the law to provide guidelines and features of community right. Unfortunately, community right bill has failed after long period of attempting. Meanwhile, economical situation played a crucial role in weakening community right's movement. In early 2000s, the movement has shifted toward local administrative organization. Many of communities have enacted their bylaw concerning natural resource management within their area as another direction to apply community right. This phenomenon states attempt to implement the community right in changing context of Thai society.

Community right's movement, therefore, is necessary to concern a changing of social contexts and concepts in different timelines as well as implementation in an assortment of institutions so that community right can become fully implementation.